

Izvērtējums

par Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pievienošanu Latvijas Bankai

1. Ievads

Izvērtējums sagatavots, ņemot vērā likuma "Par Latvijas Banku" pārejas noteikumu 3. punktā noteikto uzdevumu Ministru kabinetam līdz 2020. gada 31. oktobrim iesniegt Saeimai likumprojektu par Latvijas Banku, kurā nosaka tās pārvaldes struktūru un darbību un paredz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (tālāk tekstā – FKTK) pievienošanu Latvijas Bankai, ievērojot monetārās politikas, makrouzraudzības politikas, kā arī finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku uzraudzības un neregulējuma iestādes funkciju neatkarību. Savukārt Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas 2019. gada 11. septembra sēdes protokolā noteikts uzdevums Finanšu ministrijai (tālāk tekstā – FM) sadarbībā ar Latvijas Banku un FKTK līdz 2020. gada 30. jūnijam iesniegt vērtējumu par paredzēto FKTK pievienošanu Latvijas Bankai.

Ievērojot Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas 2019. gada 11. septembra sēdes protokolā noteikto uzdevumu, FM, Latvijas Banka un FKTK sagatavojuši šo izvērtējumu, kurā sniegts FKTK pievienošanas Latvijas Bankai ieguvumu un risku vērtējums, finansiālās ietekmes novērtējums, lēmumu pieņemšanas kompetenču, kā arī monetārās politikas, makrouzraudzības politikas, uzraudzības un neregulējuma funkciju neatkarības nodrošināšanas mehānisma raksturojums.

2. Izvērtējumā izmantotie termini

Finanšu pratība – iedzīvotāju zināšanas par finansēm un prasmes tās izmantot, izvēloties piemērotus pakalpojumus un veidojot savu finansiālo labklājību nākotnē.

Kompetentā iestāde – šā dokumenta kontekstā tā ir institūcija, kas ir atbildīga par finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku (turpmāk tekstā arī – finanšu iestāžu) uzraudzību (Latvijā – FKTK).

Makroprudenciālā uzraudzība (makrouzraudzība) – uzraudzības pasākumu kopums, kas vērsts uz kopējās finanšu sistēmas vai tās būtisku segmentu stabilitātes nodrošināšanu, nevis individuālu finanšu iestāžu noturību.

Mikroprudenciālā uzraudzība (mikrouzraudzība) – nepārtraukts un visaptverošs individuālu finanšu iestāžu klātienēs un neklātienēs uzraudzības process, kura ietvaros regulē un uzrauga Latvijas finanšu un kapitāla tirgu, nodrošinot tirgus dalībnieku klientu interešu aizsardzību un veicinot visas nozares stabilitāti, konkurētspēju un

ilgtspējīgu attīstību. Mikrouzraudzība ir viens no stabilas finanšu sistēmas galvenajiem pīlāriem, kas papildina finanšu tirgus pašregulāciju un katras finanšu iestādes iekšējās kontroles mehānismus, un tās pamatmērķis ir nodrošināt, ka katra uzraugāmā iestāde tiek profesionāli un piesardzīgi pārvaldīta atbilstoši tās darbības specifikai un risku lielumam. Mikrouzraudzības process pamatojas uz regulējumu, kuru veido Eiropas Savienības ietvars un nacionālā likumdošana, un kas tiek pastāvīgi attīstīti un pilnveidoti, ņemot vērā finanšu tirgus attīstības tendences.

Monetārā politika – centrālās bankas īstenoto pasākumu kopums (naudas emisija, procentu likmju noteikšana u.c. pasākumi), lai nodrošinātu cenu stabilitāti.

Noguldītāju, apdrošināto personu un ieguldītāju aizsardzības sistēma (tālāk tekstā – Aizsardzības sistēma) – finanšu sistēmas stabilitātes nodrošināšanai veidots pasākumu kopums, kas nodrošina banku un krājaizdevu sabiedrību noguldītājiem, apdrošinātām personām un finanšu instrumentu tirgus klientiem (ieguldītājiem) zaudējumu kompensāciju likumos noteiktajā apjomā, kas radusies tirgus dalībnieka darbības apturēšanas gadījumā vai negodīgas rīcības dēļ. Pašlaik Latvijā eksistē trīs Aizsardzības sistēmas elementi: noguldījumu garantijas fonds, apdrošināto aizsardzības fonds un finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzības sistēma. Pasākumu kopums apvieno aizsardzības līdzekļu akumulēšanu, pārvaldīšanu un kompensāciju izmaksu finanšu tirgus klientiem.

Noguldītāju, apdrošināto personu un ieguldītāju aizsardzības sistēmas pārvaldītājs – institūcija, kura ir pilnvarota nodrošināt Aizsardzības sistēmas pārvaldīšanu (Latvijā – FKTK).

Noregulējums – īpašs restrukturizācijas process, ja finanšu iestāde kļūst, vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga. Noregulējumu var piemērot tikai gadījumā, ja tas nepieciešams sabiedrības interesēs, tostarp, lai izvairītos no būtiskas negatīvas ietekmes uz finanšu sistēmas stabilitāti vai nodrošinātu kritiski svarīgu funkciju nepārtrauktību, bet tikai, ja šīs intereses ir īstenojamas ne sliktāk kā maksātnespējas procesa ceļā (*no creditor worse-off* princips). Citos gadījumos finanšu iestāde var tikt likvidēta vai rasti citi risinājumi. Finanšu iestādes noregulējumu var īstenot: 1) to pārdodot; 2) nodalot tās problemātiskos aktīvus; 3) ņemot vērā nepieciešamību saglabāt kritiski svarīgās funkcijas, izveidojot jaunu (t.s. labo) finanšu iestādi, kā arī 4) finanšu iestādes emitēto parāda instrumentu vai citu saistību pamatsummu konvertējot kapitālā vai to samazinot (zaudējumus tādējādi sedzot finanšu iestādes akcionāriem un kreditoriem, nevis nodokļu maksātājiem).

Noregulējuma iestāde – institūcija, kura ir pilnvarota piemērot noregulējuma instrumentus un īstenot iestāžu noregulējuma tiesības (Latvijā – FKTK).

Vienotā noregulējuma valde – noregulējuma iestāde Eiropas Centrālās bankas (tālāk tekstā – ECB) tieši uzraugāmajām finanšu iestādēm, pārrobežu grupas finanšu iestādēm un citām finanšu iestādēm, attiecībā uz kurām noregulējuma instrumentu piemērošanu un noregulējuma tiesību īstenošanu ir uzticējusi dalībvalsts.

Vienotais noregulējuma fonds – Vienoto noregulējuma fondu pārvalda Vienotā noregulējuma valde sadarbībā ar iesaistīto Eiropas Savienības dalībvalstu nacionālajām noregulējuma iestādēm un tā mērķis ir nodrošināt finanšu līdzekļus, kurus krīzes

gadījumā var izmantot bankas noregulējuma finansēšanai. Vienotais noregulējuma fonds tiek finansēts no dalībvalstu banku, tostarp Latvijas, iemaksām.

Vienotais uzraudzības mehānisms (tālāk tekstā – VUM) – Eiropas Banku savienības uzraudzības sistēma, kas aptver ECB un iesaistīto valstu (patlaban tās ir eiro zonas valstis) uzraudzības iestādes.

3. Kopsavilkums

FKTK pievienošanas Latvijas Bankai rezultātā iespējama virkne ieguvumu, no kuriem būtiskākie ir:

- **efektīvāka iespēja veicināt finanšu stabilitāti un mazināt sistēmiskos riskus**, ņemot vērā plašāku zināšanu un prasmju apvienojumu un ātrāku informācijas apmaiņu, kā arī pilnvērtīgāku tās izmantošanu;
- **vispusīgāks skatījums** uz pārmaiņām finanšu un kapitāla tirgū, kā arī **efektīvāka rīcība finanšu stabilitātes satricinājumu un krīzes situācijās**;
- **lielāka efektivitāte makrouzraudzības politikas un mikrouzraudzības īstenošanā**;
- **iespējas kompetentajā iestādē īstenot efektīvāku administratīvo procesu saistībā ar lēmumu pieņemšanu un to pārsūdzēšanu**;
- **koordinētāka un efektīvāka finanšu sektora attīstības veicināšana**;
- **personāla, finanšu un materiāltehnisko resursu ietaupījums** vidējā termiņā (sākot ar trešo gadu pēc pievienošanas), kas var dot iespēju ierobežot uzraugāmo subjektu uzraudzības izmaksu pieaugumu, neraugoties uz pievienošanas izmaksām īstermiņā.

Savukārt saistībā ar FKTK pievienošanu Latvijas Bankai identificēti šādi būtiskākie riski:

- **lielāka ietekmes koncentrācija** finanšu sistēmā, visai mikrouzraudzības un makrouzraudzības informācijai un lēmumu pieņemšanai koncentrējoties Latvijas Bankā, kā arī izpaliekot alternatīvai citas iestādes analīzei;
- **potenciāls interešu konflikts** starp monetāro politiku, makrouzraudzību un mikrouzraudzību, it īpaši, nepareizu stimulu risks;
- uzraudzības, noregulējuma un Aizsardzības sistēmas aktivizēšanas funkciju potenciāli **negatīvā ietekme uz centrālās bankas reputāciju**, kas ir būtisks priekšnosacījums monetārās un makrouzraudzības politiku īstenošanā;
- **potenciāla vēršanās pret centrālās bankas aktīviem** saistībā ar mikrouzraudzības un noregulējuma lēmumiem, kā rezultātā var tikt ierobežota centrālās bankas rīcībspēja un apdraudēta tās finansiālā neatkarība.

No ieguvumu un risku analīzes izriet, ka FKTK pievienošana Latvijas Bankai ir jēgpilna, jo tās rezultātā veidojas sabiedriskais ieguvums, vienlaikus **identificētie riski ir pārvaldāmi**, īstenojot attiecīgus risku ierobežošanas pasākumus, t.sk., atbilstošu pienākumu, tiesību un atbildības sadali, iekšējās kontroles sistēmas darbību un normatīvo regulējumu, līdz ar ko nav pamata aicināt Saeimu mainīt viedokli par likumā "Par Latvijas Banku" paredzēto FKTK pievienošanu Latvijas Bankai.

Paplašināta mandāta īstenošana atbilstoši atspoguļojama **centrālās bankas pārvaldības modeli**. Nodrošinot monetārās politikas un mikrouzraudzības funkciju nošķirtību, jāparedz Latvijas Bankas lēmēj institūcijas (tālāk tekstā – lēmēj institūcija) locekļu nodalīta atbildība par monetārās politikas un mikrouzraudzības jautājumiem, kā arī mikrouzraudzības funkcijas īstenošana no monetārās politikas jautājumiem nodalītā struktūrvienībā. Attiecībā uz lēmumu pieņemšanu lēmēj institūcijas līmenī jāņem vērā, ka Eirosistēmā būtiskākos lēmumus saistībā ar politiku veidošanu un

īstenošanu (piemēram, lēmumus par monetāro politiku) un lielu daļu individuālo lēmumu mikrouzraudzības jomā pieņem ECB Padome, kas mazina risku attiecībā uz iespējamo interešu konfliktu nacionālā līmenī. Noteikti lēmumu veidi (piemēram, individuāli uzraudzības lēmumi) tiktu deleģēti īpaši izveidotai Uzraudzības komitejai.

Lai nodrošinātu noregulējuma un Aizsardzības sistēmas funkcijas nošķirtību, atbildība par to nosakāma tam lēmējinstītūcijas loceklim, kurš nav atbildīgs par attiecīgo finanšu tirgus dalībnieku uzraudzību, vai Noregulējuma komitejai. Noregulējuma un Aizsardzības sistēmas funkcijai, kuras vadītājs būtu pakļauts par noregulējumu atbildīgajam lēmējinstītūcijas loceklim, nosakāms arī pienākums ziņot visai lēmējinstītūcijai.

Atbilstoši labākajā starptautiskajā praksē piemērotajiem pilno uzraudzības un noregulējuma izmaksu segšanas (*full cost recovery*) principiem, FKTK darbība tiek finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem. Likumā paredzētā FKTK pievienošana Latvijas Bankai nemaina principus un līdzšinējo pieeju šajā jomā, proti, finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem arī turpmāk pilnībā jāsedz izmaksas, kas nepieciešamas to uzraudzības un noregulējuma funkcijas īstenošanai.

FKTK pievienojot Latvijas Bankai, finanšu un kapitāla tirgus politikas veidotāja funkciju ar tam atbilstošu likumdošanas iniciatīvu turpinās īstenot FM.

4. Esošā situācija

4.1. Latvijas Banka

Latvijas Banka dibināta 1922. gada 19. septembrī ar Ministru kabineta lēmumu. Pēc Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991. gada 3. septembra lēmumu "Par Latvijas Republikas teritorijā esošo banku iestāžu reorganizāciju" Latvijas Banka tika atjaunota kā pilnvērtīga centrālā banka. Tā pārņēma savā struktūrā PSRS Valsts bankas Latvijas Republikānisko banku u.c. valsts kredītiestādes. Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka – pilntiesīga, autonoma valsts iestāde. Kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā Latvijas Banka ir Eiropas Centrālo banku sistēmas dalībniece, savukārt no 2014. gada 1. janvāra Latvijas Banka ir pilntiesīga Eirosistēmas dalībniece. Latvija Banka darbojas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku".

Pēc pārejas no lata uz eiro 2014. gadā Latvijas Bankas darbības lauks ir paplašinājies. Tas skar arī monetārās politikas lēmumu pieņemšanu, Latvijas Bankas prezidentam ar līdztiesīgu balsi piedaloties Eirosistēmas kopīgās monetārās politikas noteikšanā, kā arī Latvijas Bankai veicot tam nepieciešamo makroekonomisko analīzi.

Latvijas Banka īsteno Eirosistēmas monetāro politiku, laiž apgrozībā skaidro naudu un veic naudas viltojumu ekspertīzi, apstrādā eiro banknotes un monētas, izņem no apgrozības un aizstāj bojātās naudaszīmes ar derīgām atbilstoši Eiropas Savienības, t.sk. ECB, tiesību aktiem. Centrālā banka nodrošina raitu starpbanku norēķinu sistēmu darbību, attīsta maksājumu infrastruktūru, pārvalda ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus, sadarbojas ar ECB, pārējo ES valstu un citu valstu centrālajām bankām un starptautiskām organizācijām (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju, Pasaules banku, Starptautisko norēķinu banku, Starptautisko Valūtas fondu, u.c.). Latvijas Banka vāc, sagatavo un izplata monetāro, maksājumu bilances un finanšu statistiku, nodrošina Kredītu reģistra darbību, veic Latvijas valdības finanšu aģenta pienākumus un sniedz finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem, savas kompetences ietvaros konsultē valdību finanšu un ekonomikas jautājumos. Latvijas Banka palīdz kompetentajām iestādēm sekmīgi īstenot politiku, kas attiecas uz makrouzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti, kā arī veicina iedzīvotāju finanšu pratību.

Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas padome Latvijas Bankas vārdā pieņem lēmumus, kas nepieciešami Latvijas Bankas uzdevumu izpildei, t.sk. piedaloties Eiropas Centrālo banku sistēmas uzdevumu izpildē. Latvijas Bankas padome izskata un apstiprina Latvijas Bankas gada budžetu.

4.2. FKTK

FKTK sāka savu darbību 2001. gada 1. jūlijā, pārņemot Apdrošināšanas uzraudzības inspekcijas, Vērtspapīru tirgus komisijas, Noguldījumu garantiju fonda pārvaldes tiesības, pienākumus un saistības, kā arī Latvijas Bankas tiesības, pienākumus un saistības kredītiestāžu un krājaizdevu sabiedrību uzraudzības jomā. FKTK darbojas saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumu. FKTK ir pilntiesīga, autonoma

valsts iestāde, un tās darbības mērķis ir veicināt ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti, kā arī noziedīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanu un starptautiskajās un nacionālajās sankcijās paredzēto ierobežojumu izpildes nodrošināšanu. FKTK, sadarbojoties ar partneriem, nodrošina arī Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības stratēģijas izstrādi. FKTK atbilstoši savam darbības mērķim un uzdevumiem, izmantojot piešķirtos tiesiskos instrumentus, patstāvīgi pieņem lēmumus savas kompetences ietvaros, un veic tai ar likumu noteiktos uzdevumus un atbild par to izpildi. FKTK neatkarība ir viens no mūsdienu banku uzraudzības pamatelementiem, kas nostiprināts Bāzeles Banku komitejas Efektīvas banku uzraudzības pamatprincipos.

Kopš 2014. gada FKTK piedalās Vienotajā uzraudzības mehānismā (tālāk tekstā – VUM), kura galvenais mērķis ir nodrošināt Eiropas banku sistēmas drošību un noturību un veicināt finanšu integrāciju un stabilitāti Eiropā.

Viens no FKTK būtiskiem uzdevumiem ir būt gatavai nekavējoties rīkoties atbilstoši atsevišķas bankas vai finanšu sistēmas krīzes situācijai. Vienlaikus FKTK nodrošina iestāžu darbības neregulējuma plānošanu un īstenošanu saskaņā ar saistošajiem tiesību aktiem, kā arī Aizsardzības sistēmas administrēšanu, īstenojot dalību VUM.

Viens no būtiskākajiem starptautiskās sadarbības aspektiem ir FKTK dalība Eiropas uzraudzības iestāžu¹ darbā, kas dod iespēju ietekmēt Eiropas regulējuma un uzraudzības politikas un prakses veidošanos, un VUM.

FKTK pārvalda padome, un tās darbība tiek finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem FKTK padomes noteiktajā apmērā, kas nepārsniedz FKTK likumā noteikto apmēru. Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumi tiek ieskaitīti FKTK kontā Latvijas Bankā un izmantojami vienīgi FKTK darbības finansēšanai.

4.3. Starptautiskā pieredze

Finanšu sektora uzraudzības modeļa izvēle ietver nepieciešamību izsvērt atsevišķu funkciju sinerģiju un iespējamo interešu konfliktu starp šīm funkcijām. Starptautiskajā praksē nepastāv vienota pieeja vai labākā prakse attiecībā uz centrālās bankas lomu un iesaistes pakāpi finanšu sektora uzraudzībā. Vienlaikus pēc 2008. gada globālās finanšu krīzes īstentās mikrouzraudzības sistēmu reformas galvenokārt ietvēra neatkarīgu kompetento iestāžu pievienošanu centrālajām bankām. Arī eiro zonas valstīs finanšu sektora uzraudzība lielā mērā koncentrēta centrālo banku pārziņā – 11 no 19 centrālajām bankām vienlaikus ir valstu kompetentās iestādes, kas atbildīgas par kredītiestāžu uzraudzību².

Centrālo banku uzraugāmo finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku loks un uzraudzības apjoms dažādās valstīs ir ļoti atšķirīgs. Ņemot vērā FKTK uzraugāmo finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku plašo loku jau šobrīd, kā arī tās veicamo funkciju plašo

¹ Eiropas Banku iestāde (EBA), Eiropas Apdrošināšanas un arodu pensiju iestāde (EIOPA), kā arī Eiropas Vērtspapīru un tirgus iestāde (ESMA)

² Avots: www.bankingsupervision.europa.eu/organisation/nationalsupervisors/html/index.lv.html.

apjomu, pilnas integrācijas gadījumā tiktu radīta kompetentā iestāde ar vienu no plašākajiem mandātiem eiro zonas valstīs (sk. 1. att.).

Tirgus dalībnieki	Skaitls (31.12.2019., izņemot LB un PTAC kompetenci)	Resursa īpatsvars, %	Uzraudzības iestādes			
			FKTK	LB	PTAC	Apvienotā iestāde
1. Kredītiestādes	19	64.1%	●			●
2. Krājaizdevu sabiedrības	35	2.8%	●			●
3. Maksājumu iestādes	9	2.9%	●			●
4. Elektroniskās naudas iestādes	10	2.9%	●			●
5. Apdrošinātāji	23	9.2%	●			●
6. Apdrošināšanas starpnieki	72	2.4%	●			●
7. Pārapsrošinātāji	0	0.0%	●			●
8. Pārapsrošināšanas starpnieki	0	0.0%	●			●
9. Privātie pensiju fondi	6	2.1%	●			●
10. Emitenti	36	3.6%	●			●
11. Ieguldītāji	0	0.0%	●			●
12. Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības	11	3.1%	●			●
13. Ieguldījumu brokeru sabiedrības	4	2.4%	●			●
14. Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki	20	2.2%	●			●
15. Regulēti tirgus organizētāji (Birža, Nasdaq Riga)	1	1.2%	●			●
16. Depozitārijs (Nasdaq CSD SE)	1	1.2%	●			●
17. Ārējās kredītu novērtējuma institūcijas (reitingu aģentūras)	0	0.0%	●			●
18. Valūtas maiņas komersanti	34	x		●		●
19. Nebanku kredītētāji, t.sk. līzings devēji	69	x			●	?
20. Kredītu starpnieki un Kredītu starpnieku pārstāvji	10	x			●	?

1. attēls. Uzraudzības tvērums Latvijā

Papildus norādāms, ka nebanku kredītētāju, t.sk. līzings devēju, kredītu starpnieku un kredītu starpnieku pārstāvju uzraudzību Latvijā nodrošina Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (tālāk tekstā – PTAC).

Lai nodrošinātu skaidru pienākumu un atbildības sadali, kā arī nepieciešamo neatkarību monetārās, mikrouzraudzības un makrouzraudzības politiku īstenošanā, vienlaikus pilnvērtīgi izmantojot kompetenču sinerģiju, ātrāku un efektīvāku informācijas apmaiņu, lielākā daļa eiro zonas valstu organizē mikrouzraudzības funkcijas īstenošanu divos veidos – vai nu juridiski, funkcionāli un operacionāli no centrālās bankas pilnībā nošķirtu, vai arī pilnībā integrētu centrālajā bankā.

No Latvijai ģeogrāfiski un vēsturiski tuvākajām eiro zonas valstīm Lietuvā finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku uzraudzība pilnībā ir koncentrēta Lietuvas centrālajā bankā. Savukārt, Igaunijā un Somijā pastāv atšķirīgi strukturāli sarežģīti risinājumi, kas radušies un saglabājušies vēsturisku iemeslu dēļ. Abās šajās valstīs finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības sistēma veidojusies, apvienojot vairākas kompetentās iestādes vienotā mehānismā, vienlaikus saglabājot centrālās bankas kā vēsturiskā kredītiestāžu uzrauga iesaisti. Igaunijā centrālā banka un uzraudzības iestāde juridiski ir viena persona ar vienu reģistrācijas numuru, vienlaikus šajā modelī darbojas divas patstāvīgas lēmēj institūcijas. Arī Somijā tās uzraudzības iestāde administratīvi darbojas sasaistē ar Somijas centrālo banku, vienlaikus uzraudzības funkcijas īstenošanas ietvarā

uzraugs darbojas neatkarīgi. Igaunijas un Somijas centrālās bankas un kompetentās iestādes risinājums ir netipisks un unikāls institūciju sadarbības modelis attiecīgajās valstīs (citas valsts iestādes nav veidotas pēc šāda modeļa); arī Latvijā šāds valsts iestāžu veidošanas modelis nepastāv. Uzsverams, ka šādā modelī nav iespējams sasniegt uzraudzības integrācijai centrālajā bankā līdzvērtīgu izmaksu ietaupījumu, jo pastāv lielāka atsevišķu funkciju nošķirtība, ko nosaka abu iestāžu atšķirīgais statuss un pārvaldības sistēma. Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka šis modelis netiek izmantots citās eiro zonas valstīs, tas šajā izvērtējumā nav aplūkots kā alternatīva pilnai FKTK funkciju integrēšanai Latvijas Bankā.

Līdz ar eiro ieviešanu Latvijā tiek īstenota Eirosistēmas vienotā monetārā politika, bet uzraudzības funkcija tiek īstenota VUM (pašlaik ECB un eiro zonas valstu kompetentās iestādes) ietvaros. Tādējādi šajā izvērtējumā netiek aplūkoti uzraudzības funkcijas integrēšanas modeļi, kas nav sastopami eiro zonas valstīs.

5. FKTK pievienošanas Latvijas Bankai ieguvumi, iespējas un riski

Turpmāk sniegts FKTK pievienošanas Latvijas Bankai ieguvumu, iespēju un risku vērtējums. Izvērtējumā izmantoti šādi pēc riska ierobežošanas pasākumu īstenošanas atlikušā riska novērtējumi:

Riska līmenis	Apraksts
Augsts	Riska dēļ var tikt būtiski ierobežota Latvijas Bankas darbība un/vai būtiski traucēta Latvijas finanšu sistēmas pilnvērtīga funkcionēšana, negatīvi ietekmējot tautsaimniecību ilgtermiņā. Īstenojot izvērtējumā minētos risku ierobežošanas pasākumus, risku nav iespējams efektīvi ierobežot un tas nav pieņemams.
Vidēji augsts	Riska dēļ var tikt būtiski ierobežota Latvijas Bankas darbība un/vai traucēta Latvijas finanšu sistēmas pilnvērtīga funkcionēšana, neatstājot negatīvu ietekmi uz tautsaimniecību ilgtermiņā. Īstenojot izvērtējumā minētos riska ierobežošanas pasākumus, risks ir pieņemams.
Vidējs	Riska dēļ var tikt ierobežota Latvijas Bankas darbība un/vai traucēta Latvijas finanšu sistēmas pilnvērtīga funkcionēšana, neatstājot negatīvu ietekmi uz tautsaimniecību ilgtermiņā. Īstenojot izvērtējumā minētos riska ierobežošanas pasākumus, risks ir pieņemams.
Zems	Riska ietekme uz Latvijas Bankas darbību un/vai Latvijas finanšu sistēmas funkcionēšanu ir nenozīmīga. Īstenojot izvērtējumā minētos riska ierobežošanas pasākumus, risks ir pieņemams.

Neviens no izvērtējumā identificētajiem riskiem nav nepieņemamā līmenī, t.i., visi identificētie riski ir pārvaldāmi ar attiecīgajiem risku ierobežošanas pasākumiem, t.sk. atbilstošu pienākumu, tiesību un atbildības sadales, iekšējās kontroles sistēmas darbību un normatīvo regulējumu.

5.1. Monetārā politika un cenu stabilitāte

Būdamā Eirosistēmas sastāvdaļa, Latvijas Banka piedalās vienotās monetārās politikas sagatavošanā un īstenošanā, pildot Līgumā par Eiropas Savienības darbību 127. pantā noteikto mērķi – uzturēt cenu stabilitāti. Tas tiek darīts saskaņā ar principiem, instrumentiem, procedūrām un kritērijiem, kas minēti ECB pamatnostādņēs par Eirosistēmas monetāro politiku. Cenu stabilitāti ECB definējusi kā saskaņotā patēriņa cenu indeksa (inflācijas) gada pieaugumu, kas visā eiro zonā kopumā vidējā termiņā ir zemāka par 2%, bet tuvu tam. Eirosistēmas īstenotā monetārā politika ietekmē tautsaimniecību dažādos veidos, tomēr galvenā loma ir naudas tirgus īstermiņa procentu likmēm. Monetārās politikas operācijām ietekmējot banku sistēmas likviditāti (brīvos līdzekļus) un naudas tirgus īstermiņa procentu likmes, tālāk tiek ietekmētas banku aizdevumu un noguldījumu procentu likmes un tirgus ilgtermiņa procentu likmes. Mērķtiecīgi vadot procentu likmju līmeni, monetārā politika ar dažādu transmisijas kanālu starpniecību ietekmē uzņēmumu un mājsaimniecību patēriņa lēmumus, monetārās un finanšu norises, kā arī inflācijas gaidas, cenu līmeni un citus makroekonomiskos rādītājus.

5.1.1. Pozitīvā ietekme monetārās politikas jomā

Ieguvumi un iespējas	Efekts un ietekme
5.1.1.1. Informācijas un kompetenču sinerģija	Mikrouzraudzības informācija veicina izpratni par monetārās transmisijas darbību, tirgus stāvokli, kreditēšanas un finanšu produktu attīstību. Tādējādi uzlabojas galveno tautsaimniecības attīstības rādītāju – inflācijas un izaugsmes – prognozes, kas savukārt ļauj arī precīzāk plānot, piemēram, valsts budžetu.
5.1.1.2. Ātrāka un efektīvāka informācijas apmaiņa	Vienā kompetentā iestādē var ātrāk un efektīvāk no tieša avota gūt informāciju par, piemēram, likviditātes vai maksātspējas grūtībām kādā iestādē un kopumā finanšu sektorā. Tas ļauj attiecīgi raitāk un pamatotāk pieņemt lēmumus attiecībā uz likviditātes atbalstu, centrālajai bankai veicot pēdējās instances aizdevēja funkciju.
5.1.1.3. Paplašinās centrālās bankas mandāts	Ekonomiskās attīstības ciklu atšķirību dēļ vicinotās monetārās politikas nostāja Latvijai noteiktu laika periodu var būt mazāk piemērota. Paveras iespēja izmantot ietekmi uz finanšu sistēmu kā papildinstrumentu cenu stabilitātes nodrošināšanā.
5.1.1.4. Labāka monetārās politikas un mikrouzraudzības funkciju koordinēšana	Monetāro politiku un uzraudzības funkciju īstenojot centrālās bankas ietvaros, kā arī nodrošinot ātrāku un pilnīgāku informācijas apmaiņu, iespējams sasniegt labākus rezultātus abās jomās.

5.1.2. Riski monetārās politikas jomā

Risks	Riska novērtējums
<p>5.1.2.1. Vairāki darbības virzieni jeb ar likumu noteiktie mērķi var radīt interešu konfliktu starp monetāro politiku, makrouzraudzības politiku un mikrouzraudzību. Banku sistēmas vājums vai finanšu stabilitātes apsvērumi var likt veikt stimulējošāku vai ierobežojošāku monetāro politiku, nekā būtu nepieciešams cenu stabilitātes mērķa sasniegšanai.</p> <p>Risku ierobežo tas, ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - monetārā politika tiek noteikta koleģiāli Eirosistēmas ietvaros; - makrouzraudzības jomā ECB ir piešķirtas (līdz šim vēl nav izmantotas) pilnvaras nepieciešamības gadījumā pastiprināt (bet ne pavājināt) daļu no nacionālā līmenī pieņemtajiem makrouzraudzības politikas pasākumiem; - lielu daļu individuālo lēmumu mikrouzraudzības jomā pieņem ECB Padome; - centrālajā bankā tiek izveidots atbilstošs lēmumu pieņemšanas mehānisms šo dažādo funkciju veikšanai (sk. 6. nodaļu). 	<p>Risks vidējs</p>
<p>5.1.2.2. Pārāk plašs uzdevumu klāsts var traucēt vienlīdz kvalitatīvi veikt visas funkcijas. Starptautiskā prakse liecina, ka valstīs ar salīdzinoši nelielu uzraugāmo finanšu iestāžu skaitu, aptuveni divas trešdaļas lēmumu ir mikrouzraudzības jomā, un tādējādi mikrouzraudzības lēmumiem būs jāvelta salīdzinoši liela daļa apvienotās iestādes lēmējinstiūcijas uzmanības. Centrālās bankas un uzraugu kompetences sfēras pastāvīgi paplašinās – papildus esošajām kompetencēm kompetentajām iestādēm aizvien vairāk jāiedziļinās jaunās darbības jomās, piemēram, finanšu inovācijās, finanšu iekļaušanā un klimata pārmaiņu efektos. Tas rada risku, ka apvienotās iestādes lēmējinstiūcija tiek pārslogota, pazeminot kopējo kompetentās iestādes darba efektivitāti.</p> <p>Risku ierobežo, izveidojot tādu organizatorisko struktūru, kur attiecīgo jomu pārstāvjiem augstākajā vadībā ir skaidri nodalītas un pietiekami spēcīgas pilnvaras, kapacitāte, pieejamie resursi un komunikācijas iespējas.</p>	<p>Risks zems</p>
<p>5.1.2.3. Reputācijas risks jeb centrālās bankas uzticamības, kas ir būtiska efektīvas monetārās politikas īstenošanai, mazināšanās potenciālo mikrouzraudzības kļūdu vai uzraugāmo subjektu darbības dēļ.</p> <p>Risku ierobežo ECB loma vienotajā uzraudzībā.</p>	<p>Risks zems</p>

5.2. Makrouzraudzības politika un tās īstenošana jeb spēja mazināt sistēmiskos riskus

Finanšu sektora stabilitātes efektīvai nodrošināšanai nepieciešama sistēmiska pieeja, veidojot finanšu sektora makrouzraudzības politiku, kur iesaistīto iestāžu sadarbībā tiek aptverts viss finanšu sektors kopumā – tiek identificēti un preventīvi mazināti sistēmiska līmeņa riski, kas var negatīvi ietekmēt visu finanšu sistēmas darbību kopumā un tādējādi arī tautsaimniecības ilgtspējīgu izaugsmi. Makrouzraudzība paredz pasākumu veikšanu, lai mazinātu ciklisku vai strukturālu risku sistēmisku ietekmi. Šādos gadījumos var tikt piemērotas prasības, kas ietekmē kredītēšanas standartus, kapitāla rezervju prasības, lielo riska darījumu ierobežojumus vai informācijas atklāšanas prasības u.c. aspektus.

Latvijā par Eiropas Savienības regulējumā paredzēto makrouzraudzības instrumentu noteikšanu kredītiestādēm kompetentā iestāde ir FKTK, taču makrouzraudzības līmeņa politika – sistēmiska līmeņa risku novērtēšana un mazināšana – tiek īstenota, koleģiāli sadarbojoties FKTK, Latvijas Bankai un Finanšu ministrijai, tostarp uz visu trīs iestāžu savstarpējās vienošanās pamata izveidotajā Makrouzraudzības padomē. Latvijas Banka pārrauga Latvijas finanšu sistēmas attīstību kopumā, identificē un novērtē iespējamus sistēmiska līmeņa riskus finanšu stabilitātei un analizē finanšu iestāžu spēju izturēt šos riskus, novērtē, rekomendē un palīdz ieviest nepieciešamos makrouzraudzības pasākumus finanšu stabilitātes veicināšanai. Savukārt Finanšu ministrija, kā vadošā valsts pārvaldes iestāde finanšu nozarē, īsteno finanšu nozares politiku, nodrošina normatīvo aktu finanšu un kapitāla tirgus jomā izstrādes un virzības vadību. FKTK pievienojot Latvijas Bankai, finanšu un kapitāla tirgus politikas veidotāja funkciju ar tam atbilstošu likumdošanas iniciatīvu turpinās īstenot Finanšu ministrija. Savukārt sadarbība starp ar Finanšu ministriju un Latvijas Banku kā divām iestādēm ar nozīmīgāko ietekmi uz finanšu stabilitāti turpināsies Makrouzraudzības padomē.

5.2.1 Pozitīvā ietekme makrouzraudzības jomā

Ieguvumi un iespējas	Efekts un ietekme
5.2.1.1. Vispusīgāks finanšu stabilitātes novērtējums un ātrāka rīcība sistēmisko risku mazināšanā	Sinēģijā ar mikrouzraudzības kompetenci un mikrouzraudzības informāciju (īpaši par sistēmiski nozīmīgajām iestādēm) iespējams pilnveidot finanšu stabilitātes novērtējumu un rīcību sistēmisko risku mazināšanai. Pilnīgāka situācijas izpratne un risku novērtējums ļauj laikus rast labākos risku mazināšanas pasākumus. Precīzāki risku ierobežojošie pasākumi palīdz efektīvāk novērst risku ar pēc iespējas mazāku negatīvo blakus efektu uz kredītēšanu un tautsaimniecību.
5.2.1.2. Plašākas centrālās bankas makrouzraudzības pilnvaras	Apvienojot mikrouzraudzības un makrouzraudzības funkcijas, papildus pašlaik tās kompetencē esošajām konsultatīvajām pilnvarām, centrālā banka savā rīcībā iegūst arī pilnvaras pieņemt

	lēmumus par makrouzraudzības instrumentiem.
5.2.1.3. Skaidrāks institucionālais makrouzraudzības politikas ietvars	Skaidrāks atbildības sadalījums makrouzraudzības jomā nosaka mazāku bezdarbības risku (<i>inaction bias</i>), kas savukārt palīdz mazināt sistēmiskas krīzes iespējamību. Skaidra atbildība mazina risku, ka netiek laikus veikti nepieciešamie pasākumi. Savukārt laikus veikti makrouzraudzības pasākumi veicina to, ka finanšu sistēma ir stabila un spēj bez nozīmīgiem traucējumiem veikt finanšu starpniecības pamatfunkciju (t.sk. arī satricinājumu periodos), neradot negatīvu ietekmi uz tautsaimniecības ilgtspējīgu izaugsmi.
5.2.1.4. Lielāka makrouzraudzības politikas neatkarība	Makrouzraudzības īstenošana centrālās bankas ietvaros uzlabo iespēju bez atsevišķas uzraudzības institūcijas iesaistes veikt nepieciešamos pasākumus sistēmisko risku mazināšanai.

5.2.2. Riski makrouzraudzības jomā

Risks	Riska vērtējums
<p>5.2.2.1. Makrouzraudzības mērķi var tikt pakārtoti cenu stabilitātes mērķim. Centrālās bankas galvenais mērķis ir cenu stabilitāte, un gadījumā, kad visa atbildība par makrouzraudzības īstenošanu ir vienai kompetentai iestādei, šis mērķis var dominēt. Divu neatkarīgu kompetento iestāžu gadījumā (kā tas ir pašlaik, kad analītiskās un konsultatīvās funkcijas attiecībā uz makrouzraudzības politiku īsteno centrālā banka, bet saistošos lēmumus tiesīga pieņemt uzraudzības iestāde) uzraudzības iestāde var turpināt īstenot neatkarīgus makrouzraudzības pasākumus.</p> <p>Risku ierobežo tas, ka arī ECB ir zināma makrouzraudzības funkcija eiro zonas valstīs – ECB novērtē finanšu stabilitātes riskus eiro zonā (t.sk. Latvijā) un to novēršanai ir tiesīga noteikt stingrākas, nekā nacionālo kompetento iestāžu ieviestās makrouzraudzības prasības. Tas gan attiecas tikai uz tiem makrouzraudzības instrumentiem, kuri paredzēti ES regulējumā, un arī ECB primārais mandāts ir cenu stabilitāte. Līdz šim vēl nav bijis precedents, ka ECB būtu pieņēmusi stingrākus makrouzraudzības pasākumus nekā kāda eiro zonas dalībvalsts.</p>	<p>Risks vidējs</p>

<p>5.2.2.2. Makrouzraudzības mērķi var nonākt pretrunā ar individuālu iestāžu uzraudzības mērķiem. Piemēram, makrouzraudzības mērķi ilgtermiņā var neatbilst īsāka termiņa mikrouzraudzības mērķiem. Uzraudzības darbības var būtiski ietekmēt finanšu nozares struktūru un darbību, piemēram, vērtējot jaunus produktus un biznesa modeļus, kas var neatbilst finanšu stabilitātes mērķiem.</p> <p>Risku ierobežo tāda Latvijas Bankas lēmēj institūcijas locekļu atbildības sadalījuma izveidošana, kurā vienlīdz spēcīga ietekme ir gan mikrouzraudzības pārstāvim, gan makrouzraudzības pārstāvim.</p>	Risks zems
<p>5.2.2.3. Vispusīgāka skatījuma un savstarpējas kontroles zudums, ko nodrošina divu neatkarīgu kompetentu iestāžu darbība radniecīgā jomā (makrouzraudzība un mikrouzraudzība), bet ar atšķirīgu mandātu.</p> <p>Risku ierobežo ECB iesaiste, jo tā regulāri novērtē Latvijas finanšu stabilitātes riskus un īsteno makrouzraudzības politiku, sniedzot savu skatījumu. Tomēr jāatceras, ka ECB skatījums ir orientēts uz Eiropas Savienībai kopumā raksturīgiem riskiem un bieži neaplūko individuālām Eiropas Savienības valstīm raksturīgos riskus. Savukārt kontroles ziņā ECB nav pilnvaru noteikt visu makrouzraudzības instrumentu lietojumu, jo daļa makrouzraudzības instrumentu ir Eiropas Savienības valstu pārziņā.</p>	Risks zems

5.3. Mikrouzraudzības politika un tās īstenošana jeb spēja mazināt riskus individuālo tirgus dalībnieku līmenī

Mikrouzraudzības galvenais princips ir iespējami laikus identificēt problēmas finanšu tirgū vai individuāla tirgus dalībnieka darbībā, lai nekavējoties sniegtu kompetentās iestādes viedokli un rekomendācijas vai pieprasītu novērst un samazināt problēmas. Mikrouzraudzība ir viens no stabilas finanšu sistēmas galvenajiem pīlāriem, kas papildina finanšu tirgu pašregulāciju un katras finanšu iestādes iekšējās kontroles mehānismus. Mikrouzraudzības pamatmērķis ir nodrošināt, ka katra uzraugamā iestāde tiek profesionāli un piesardzīgi pārvaldīta atbilstoši tās darbības specifikai un risku lielumam.

Lai veicinātu ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti, FKTK veic nepārtrauktu un visaptverošu tirgus dalībnieku mikrouzraudzību.

5.3.1 Pozitīvā ietekme mikrouzraudzības jomā

Ieguvumi un iespējas	Efekts un ietekme
<p>5.3.1.1. Informācijas un kompetenču sinerģija</p>	<p>Mikrouzraudzība var iegūt no pieejas sistēmiskākai, plašākai analīzei par finanšu sistēmu kopumā, tautsaimniecības attīstību, iekšzemes tirgu un globālajiem finanšu tirgiem, maksājumu sistēmām, kā arī informācijai par centrālās bankas monetārajām operācijām u.tml. Tas palīdz novērtēt riskus individuālās finanšu iestādēs, tirgos vai produktos, ļaujot pieņemt operatīvākus, pārdomātākus, uz konkrētu problēmu fokusētus uzraudzības lēmumus.</p>

5.3.1.2. Neatkarīgāka uzraudzība	Centrālajai bankai, īstenojot monetāro politiku, tiek garantēta funkcionālā, institucionālā, finansiālā un amatpersonu personiskā neatkarība, kas var nodrošināt arī lielāku neatkarību uzraudzības lēmumu pieņemšanā, mazinot politisko ietekmi.
5.3.1.3. Iespējas kompetentajā iestādē īstenot efektīvāku administratīvo procesu	Lielākas iespējas nodrošināt procesu un iekšējo funkciju interešu konflikta nošķirtību, nodalot lēmumu pieņemšanu un to apstrīdēšanas izskatīšanu. Tas var stimulēt lielāku uzticēšanos kompetentajai iestādei un tās lēmumiem kopumā. Papildus tam iespējama arī tiesu sistēmas atslogošana, kā arī privātpersonu resursu ietaupījums uzraudzības lēmumu pārsūdzēšanai.

5.3.2. Riski mikrouzraudzības jomā

Risks	Riska novērtējums
<p>5.3.2.1. Nepareizu stimulu risks – (<i>moral hazard</i>) banku paļaušanās uz centrālās bankas likviditātes atbalstu un papildu riska uzņemšanās, bankām pieņemot, ka centrālā banka, kas veic arī uzraudzības funkciju (sevišķi, ja nav nodalīta lēmējinstītūciju kompetence uzraudzības un pārējos centrālās bankas darbības jautājumos), varētu patstāvīgi un pakārtoti cenu stabilitātes mērķim nodrošināt bankām ārkārtas apstākļos nepieciešamo likviditāti. Tirgus dalībnieki var pieņemt, ka centrālās bankas lēmējinstītūcijas pārstāvji būs tendēti piešķirt ārkārtas likviditātes atbalstu, lai uz ilgtermiņa cenu stabilitātes mērķa rēķina izvairītos no īstermiņa finanšu satricinājumiem, kas apšaubītu to darbu mikrouzraudzības jomā.</p> <p>Risku ierobežo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izveidojot skaidru normatīvo regulējumu, iestādes lēmējinstītūcijas līmenī un struktūrā nošķirot monetārās politikas un mikrouzraudzības funkcijas un atbildību par tām; - nodrošinot, ka visi tirgus dalībnieki ir informēti un nepārprotami apzinās šo funkciju un atbildību dalījumu. 	<p>Risks vidēji augsts</p>

<p>5.3.2.2. Potenciāls interešu konflikts starp mikrouzraudzību un monetāro politiku. Teorētiski banku sistēmas vājums vai finanšu stabilitātes apsvērumi var likt noteikt stimulējošāku vai ierobežojošāku monetāro politiku, nekā būtu nepieciešams cenu stabilitātes mērķa sasniegšanai. Un otrādi, piemēram, monetārā politika stimulē kreditēšanu, bet no uzraudzības apsvērumiem var būt nepieciešams ieviest pasākumus, kas nosaka stingrākus kredītu standartus vai augstākas kapitāla vai likviditātes prasības. Tādējādi, zemas procentu likmes var vienlaikus veicināt kreditēšanu un arī palielināt riskus finanšu stabilitātei.</p> <p>Risku ierobežo tas, ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - monetāro politiku nosaka ECB Padome visas eiro zonas kopīgās interesēs; - tiek izveidots atbilstošs pārvaldības modelis monetārās politikas, uzraudzības un noregulējuma funkciju neatkarības nodrošināšanai, t.sk. nosakot atbildību un lēmumu pieņemšanas mehānismus: <ul style="list-style-type: none"> • nosakot lēmēj institūcijas locekļu atbildības sadalījumu, kur viena lēmēj institūcijas locekļa atbildībā būtu monetārās politikas jautājumi, kā arī daļa no citām centrālās bankas pamatfunkcijām, savukārt cits lēmēj institūcijas loceklis būtu atbildīgs par mikrouzraudzību, t.sk. būtu ECB Uzraudzības valdes loceklis, kā arī nodrošinātu dalību EBA, EIOPA, kā arī ESMA Uzraudzības padomes sēdēs; • lai nodrošinātu noregulējuma funkcijas un Aizsardzības sistēmas nošķirtību, atbildība par to nosakāma lēmēj institūcijas loceklim (vai Noregulējuma komitejai), kurš nav atbildīgs par attiecīgo finanšu tirgus dalībnieku uzraudzību. Noregulējuma un Aizsardzības sistēmas funkcijai, kuras vadītājs būtu pakļauts par noregulējumu atbildīgajam lēmēj institūcijas loceklim, nosakāms arī pienākums ziņot visai lēmēj institūcijai. 	<p>Risks vidējs</p>
<p>5.3.2.3. Finansējuma nepietiekamības risks uzraudzības un noregulējuma funkciju izpildei. Saskaņā ar labāko starptautisko praksi uzraudzības un noregulējuma izmaksas pilnā apjomā sedz tirgus dalībnieki. Mainoties uzraudzības tvērumam, finanšu tirgus struktūrai un apjomam, var pastiprināties finanšu nepietiekamības risks. Jau šobrīd ne visi tirgus dalībnieki spēj pilnā apjomā segt ar savu uzraudzību un noregulējumu saistītās izmaksas.</p> <p>Risku ierobežo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atbalsts no finanšu politikas veidotājiem (FM) normatīvā regulējuma izstrādē; - pakāpeniska virzība uz uzraudzības un noregulējuma izmaksu segšanu pilnā apjomā līdz ar finanšu tirgus un tā dalībnieku attīstību. 	<p>Risks vidējs</p>

<p>5.3.2.4. Potenciāla vēršanās pret centrālās bankas aktīviem par zaudējumiem, kas radušies ar centrālās bankas mikrouzraudzības un/vai noregulējuma lēmumiem, kā rezultātā var tikt ierobežota centrālās bankas rīcībspēja un apdraudēta tās finansiālā neatkarība.</p> <p>Risku ierobežo skaidrs normatīvais regulējums:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nosakot, ka atbildība par pieņemtajiem lēmumiem iestājas tikai tīšas prettiesiskas rīcības vai rupjas neuzmanības rezultātā; • nosakot atbilstošu lēmumu apstrīdēšanas procedūru; • nošķirot funkcijas un atbildību par pieņemtajiem lēmumiem, t.sk. aktīvu attiecināšanu uz iespējamo zaudējumu vai izdevumu segšanu (t.sk. likumā nosakot, ka zaudējumus, kas radušies ar centrālās bankas mikrouzraudzības un noregulējuma lēmumiem, nesedz no centrālās bankas aktīviem). 	<p>Risks vidējs</p>
<p>5.3.2.5. Centrālās bankas ietekmes koncentrācija finanšu sistēmā. Latvijas Bankas funkciju paplašināšana, iekļaujot arī mikrouzraudzības funkciju, būtiski palielina tās ietekmi.</p> <p>Risku ierobežo pilnveidots pārskatu sniegšanas un pārraudzības mehānisms, t.sk.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ciešāka sadarbība ar Saeimu un tās Budžeta un finanšu (nodokļu) komisiju; • Valsts kontroles veiktas likumības un lietderības revīzijas; • ECB Padomes ieteikta un ES Padomes apstiprināta neatkarīga ārējā revidenta veikta Latvijas Bankas gada finanšu pārskatu revīzija; • pārveidota revīzijas (audita) komiteja, kuras sastāvā ir neatkarīgi ar kompetentās iestādes lēmējinstītūcijas un operatīvo darbību nesaistīti eksperti (<i>non-executives</i>) un kuras uzdevums ir pārraudzīt finanšu ziņošanas, audita, iekšējās kontroles un atbilstības procesus, tādējādi veicinot efektīvu pārvaldību, kā arī veicināt sadarbību lēmējinstītūcijas, neatkarīgo ārējo revidentu, iekšējā audita un citu vadības locekļu starpā; • iespēja periodiski uzticēt kādai citai centrālajai bankai veikt Latvijas Bankas darbības vērtējumu (<i>peer review</i>). 	<p>Risks vidējs</p>
<p>5.3.2.6. Lēmumu pieņemšanas kapacitātes vai fokusa trūkums kompetentās iestādes lēmējinstītūcijas līmenī visu uzraudzības jautājumu risināšanai, piemēram, investoru tiesību aizsardzībai, finanšu inovāciju attīstībai, pieaugošajām globālajām un Eiropas Savienības uzraudzības prasībām.</p> <p>Risku ierobežo, daļu no mazāk svarīgu lēmumu pieņemšanas deleģējot ārpus kompetentās iestādes lēmējinstītūcijas, piemēram, paredzot, ka šādus lēmumus pieņem konkrēta kompetentās iestādes amatpersona vai īpaši šim nolūkam izveidota komiteja.</p>	<p>Risks zems</p>

<p>5.3.2.7. Informācijas monopols. Apvienojot vienā divas autonomas valsts iestādes, kas darbojas radniecīgā jomā (makrouzraudzība un mikrouzraudzība), bet ar atšķirīgu mandātu, zūd informācijas salīdzināšana, pārbaude un savstarpēja kontrole, kas veicina vienpusīgāku skatījumu un risku, ka kompetentā iestāde pārmērīgi rīkojas uzraugāmo subjektu interesēs (sk. arī 5.2.2.3. apakšpunktu).</p> <p>Risku ierobežo ECB iesaiste mikrouzraudzības un makrouzraudzības funkcijas īstenošanā Latvijā, sniedzot savu redzējumu un mazinot informācijas monopolu.</p>	<p>Risks zems</p>
<p>5.3.2.8. Potenciāls interešu konflikts, uzraugot finanšu un kapitāla tirgus dalībniekus un vienlaikus nodrošinot tiem finanšu pakalpojumus.</p> <p>Risku ierobežo atbilstoša pārvaldības modeļa izveidošana, paredzot finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem nodrošināmo finanšu pakalpojumu uzraudzības un nodrošināšanas procesu nošķiršanu.</p>	<p>Risks zems</p>

5.4. Rīcība finanšu stabilitātes satricinājumu un krīzes situācijās

Operatīvai rīcībai krīzes situācijās ir nepieciešama ātra piekļuve informācijai un ātra iespēja koordinēt rīcību mikrouzraudzības, makrouzraudzības, ārkārtas likviditātes nodrošināšanas, maksājumu sistēmu darbības, noregulējuma un citu funkciju starpā (kā arī ar FM) atbilstoši situācijas attīstībai.

5.4.1. Pozitīvā ietekme uz rīcību krīzes situācijās

Ieguvumi un iespējas	Efekts un ietekme
<p>5.4.1.1. Straujāka sākotnējās informācijas aprīte</p>	<p>Vienas iestādes ietvaros novēršot kavēšanos informācijas aprītē un saīsinot informācijas sagatavošanas un juridiskās izvērtēšanas procesus, paveras iespējas ātrāk risināt krīzes situācijas.</p>
<p>5.4.1.2. Mazāki iespējamie pārpratumi un tiesiskie riski informācijas apmaiņā</p>	<p>Mazinās iespējamie pārpratumi, laika un resursu patēriņš savstarpējā informācijas apmaiņā, kas var rasties, to formulējot atbilstoši individuālo iestāžu mērķu un risku, t.sk. tiesiskai, specifikai. Tādējādi tiek atbrīvoti resursi krīzes situācijas risināšanai.</p>
<p>5.4.1.3. Brīvāka iespēja elastīgāk izveidot situācijai atbilstošāko krīzes vadības komandu</p>	<p>Kvalitatīvāka krīžu situāciju risināšana, kas mazina satricinājumus (un zaudējumus) finanšu sektorā, tautsaimniecībā un sabiedrībā kopumā.</p>

5.4.2. Risks saistībā ar rīcību krīzes situācijās

Risks	Riska novērtējums
<p>5.4.2.1. Potenciāla vēršanās pret centrālās bankas aktīviem saistībā ar tiesvedības risku, kas raksturīgs mikrouzraudzībai un mazākā apmērā citām krīzes vadības funkcijām, kā rezultātā var tikt ierobežota centrālās bankas rīcībspēja un apdraudēta tās finansiālā neatkarība (sk. arī 5.3.2.4. apakšpunktu).</p> <p>Risku ierobežo skaidra normatīvā regulējuma izveidošana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nosakot, ka atbildība par pieņemtajiem lēmumiem iestājas tikai tīšas prettiesiskas rīcības vai rupjas neuzmanības rezultātā; • nosakot atbilstošu lēmumu apstrīdēšanas procedūru; • nošķirot funkcijas un atbildību par pieņemtajiem lēmumiem, t.sk. aktīvu attiecināšanu uz iespējamo zaudējumu vai izdevumu segšanu (t.sk. likumā nosakot, ka zaudējumus, kas radušies ar centrālās bankas mikrouzraudzības un noregulējuma lēmumiem, nesedz no centrālās bankas aktīviem). 	<p>Risks vidējs</p>

5.5. Ārkārtas likviditātes atbalsta un monetārās operācijas

Centrālā banka ir t.s. pēdējās iespējas aizdevējs, kas (ārpus standarta monetārās politikas operācijām) vienai vai vairākām maksāspējīgām bankām ārkārtas apstākļos var piešķirt aizdevumus pret ķīlu likviditātes iztrūkuma gadījumā, lai novērstu apdraudējumu finanšu stabilitātei un ierobežotu sistēmiskas krīzes izcelšanās iespējamību. Lai to veiktu, centrālajai bankai ir nepieciešama operatīva informācija par 1) bankas maksāspēju; 2) ķīlas kvalitāti (attiecībā uz kuru mikrouzraudzības iestādei var būt būtiska loma tās kvalitātes kontrolē); 3) jebkādiem citiem apstākļiem, kas pamato likviditātes sarežģītumu izcelšanos, situācijas sistēmiskumu, ļauj prognozēt situācijas attīstību nākotnē, un cita operatīvā informācija, kas ir uzraudzības iestādes rīcībā.

Līdzīgi operatīva informācija nepieciešama arī attiecībā uz standarta monetārās politikas operācijām un dalību maksājumu sistēmās.

5.5.1. Pozitīvā ietekme ārkārtas likviditātes atbalsta un monetāro operāciju jomā

Ieguvumi un iespējas	Efekts un ietekme
<p>5.5.1.1. Operatīvi pieejama nepieciešamā informācija</p>	<p>Centrālajā bankā operatīvi pieejama informācija par banku maksāspēju un citiem finansiālajiem apstākļiem, ļaujot tai rīkoties informēti, ātri un izlēmīgi.</p>
<p>5.5.1.2. Iespēja ātrāk sagatavoties turpmākai situācijas attīstībai</p>	<p>Ļauj pieņemt informētākus lēmumus un tādejādi labāk pasargāt centrālo banku un valsts budžetu no zaudējumiem ārkārtas situācijās.</p>

5.5.2. Riski ārkārtas likviditātes atbalsta un monetāro operāciju jomā

Risks	Riska novērtējums
<p>5.5.2.1. Nepareizu stimulu risks – (<i>moral hazard</i>) banku paļaušanās uz centrālās bankas likviditātes atbalstu un iespējama papildu riska uzņemšanās, bankām pieņemot, ka centrālā banka, kas veic arī uzraudzības funkciju (sevišķi, ja nav nodalīta kompetentās iestādes lēmējinstītūciju kompetence uzraudzības un pārējo centrālās bankas darbības jautājumos) varētu patstāvīgi un pakārtoti cenu stabilitātes mērķim sniegt bankām ārkārtas apstākļos nepieciešamo likviditāti. Tirgus dalībnieki var pieņemt, ka centrālās bankas lēmējinstītūcijas pārstāvji būs tendēti piešķirt ārkārtas likviditātes atbalstu, lai uz ilgtermiņa cenu stabilitātes mērķa rēķina izvairītos no īstermiņa finanšu satricinājumiem, kas apšaubītu to darbu mikrouzraudzības jomā (sk. 5.3.2.1. apakšpunktu).</p> <p>Risku ierobežo tas, ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiek izveidots skaidrs normatīvais regulējums, kompetentās iestādes lēmējinstītūcijas līmenī un strukturā nošķirot monetārās politikas un mikrouzraudzības funkcijas un atbildību par tām; - tiek nodrošināts, ka visi tirgus dalībnieki tiek informēti un nepārprotami apzinās šo funkciju un atbildību dalījumu. 	<p>Risks vidēji augsts</p>
<p>5.5.2.2. Interesu konflikts, nodrošinot finanšu pakalpojumus (piemēram, monetārās politikas operāciju piedāvāto likviditātes atbalstu) tirgus dalībniekiem un vienlaikus lemjot par tiem mikro uzraudzības funkcijā (sk. arī 5.3.2.8. apakšpunktu).</p> <p>Risku ierobežo atbilstoša pārvaldības modeļa izveidošana, nodalot lēmumu pieņemšanas procesu uzraudzības, likviditātes atbalsta un monetāro operāciju nodrošināšanas jomās.</p>	<p>Risks zems</p>

6. FKTK pievienošana Latvijas Bankai: pārvaldības modelis monetārās politikas, uzraudzības un noregulējuma funkciju neatkarības nodrošināšanai

6.1. Latvijas Bankas lēmējinstītūcija

Atbilstoši pārvaldības teorijai un labākajai praksei Latvijas Bankas **prezidentam ir jābūt koleģiālās lēmējinstītūcijas vadītājam.**

Ņemot vērā, ka šai lēmējinstītūcijai nepieciešams apstiprināt arī ārējos normatīvos aktus, tās locekļi būtu apstiprināmi Saeimā. Visiem lēmējinstītūcijas locekļiem būtu nepieciešams nodrošināt personisko neatkarību (piemēram, likumā noteikts amata termiņš, aizsardzība pret patvarīgu atbrīvošanu no amata, tiesības uz lēmuma par atbrīvošanu no amata pārsūdzību tiesā).

Risku novērtējums – nav būtisku risku, risinājums ir atbilstošs pārvaldības teorijai, labākajai praksei un atbilst citu Eirosistēmas centrālo banku pārvaldības modeļiem.

6.2. Monetārās politikas un uzraudzības funkciju nošķirtības nodrošināšana

Nolūkā atbilstoši atspoguļot pārvaldības modeli to, ka papildus centrālās bankas pamatfunkcijām (monetārās politikas lēmumu sagatavošana un īstenošana, ārējo rezervju pārvaldīšana, maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšana, naudas emisija u.c.) Latvijas Banka veiktu arī mikrouzraudzību, un, nodrošinot monetārās politikas un uzraudzības funkciju nošķirtību, ir nepieciešams šāds lēmējinstiūcijas locekļu atbildības sadalījums: viena lēmējinstiūcijas locekļa atbildībā būtu monetārās politikas jautājumi, kā arī daļa no citām centrālās bankas pamatfunkcijām, savukārt cits lēmējinstiūcijas loceklis būtu atbildīgs par mikrouzraudzību, t.sk. būtu ECB Uzraudzības valdes loceklis, kā arī personīgā kapacitātē nodrošinātu dalību EBA, EIOPA un ESMA Uzraudzības padomes sēdēs.

Risku novērtējums – šim risinājumam nav būtisku risku, vienlaikus ievērojot šādus nosacījumus:

- jānosaka lēmējinstiūcijas locekļa, kas atbildīgs par mikrouzraudzības jautājumiem, aizvietošanas kārtība (t.sk. ECB Uzraudzības valdē, EBA, ESMA un EIOPA Uzraudzības padomēs);
- nodrošinot funkcijas nošķirtību, mikrouzraudzības funkcija būtu īstenojama atsevišķā struktūrvienībā, kuras vadītājs pakļauts un ziņo tam lēmējinstiūcijas loceklim, kurš atbild par mikrouzraudzību;
- nepieciešams dokumentāri noteikt procedūras informācijas apmaiņai starp dažādām funkcijām (piemēram, monetārās politikas un mikrouzraudzības funkcijām).

6.3. Noregulējuma un Aizsardzības sistēmas funkcijas nošķirtības nodrošināšana

Lai nodrošinātu noregulējuma un Aizsardzības sistēmas funkcijas nošķirtību³, atbildība par to būtu nosakāma tam lēmējinstiūcijas loceklim, kurš nav atbildīgs par mikrouzraudzību.

Risku novērtējums – šim risinājumam nav būtisku risku, vienlaikus ievērojot šādus nosacījumus:

- par noregulējuma un Aizsardzības sistēmas jautājumiem atbildīgajam lēmējinstiūcijas loceklim atbildībā var tikt nodotas papildu funkcijas, kas nav saistītas ar mikrouzraudzību;
- jānosaka lēmējinstiūcijas locekļa, kurš atbildīgs par noregulējuma un Aizsardzības sistēmas jautājumiem, aizvietošanas kārtība;
- nodrošinot funkcijas nošķirtību, noregulējuma un Aizsardzības sistēmas funkciju vadītājiem jābūt pakļautiem par noregulējuma jautājumiem atbildīgajam lēmējinstiūcijas loceklim, paredzot tiešu ziņošanas iespēju lēmējinstiūcijai;
- nepieciešams dokumentāri noteikt procedūras informācijas apmaiņai starp dažādām funkcijām (piemēram, noregulējuma, Aizsardzības sistēmas un uzraudzības);

³ Atbilstoši *Bank recovery and resolution directive (BRRD)* 3. panta 3. punktam.

6.4. Lēmumu pieņemšana

Lēmējinstīcijai lēmumi jāpieņem koleģiāli. Attiecībā uz funkciju nošķirtību lēmumu pieņemšanā lēmējinstīcijas līmenī jāņem vērā, ka Eirosistēmā būtiskākos lēmumus saistībā ar politiku nozīmīgākajās centrālo banku kompetenču jomās⁴ veidošanu un lielu daļu individuālos lēmumus mikrouzraudzības jomā pieņem ECB Padome, tādējādi tas samazina risku attiecībā uz neatbilstošu lēmumu pieņemšanu saistībā ar funkciju nošķirtības nodrošināšanu. Tāpat šo risku būtiski ierobežo tas, ka monetārās politikas noteikšana nav nacionālās centrālās bankas (attiecīgi – arī tās lēmumu pieņemšanas instīcijas, t.i., Latvijas Bankas lēmējinstīcijas) kompetencē, bet ECB Padomes kompetencē, kurā nacionālo centrālo banku prezidenti darbojas personīgā kapacitātē. Līdz ar to lēmumu pieņemšana koleģiāli no risku viedokļa ir atbilstošs risinājums.

Attiecībā uz noregulējuma jomu par kredītiestādēm, kuras ir Vienotā noregulējuma valdes pakļautībā, lēmumus pieņem Vienotā noregulējuma valde sadarbībā ar nacionālo noregulējuma iestādi (Latvijā – FKTK), savukārt lēmumi attiecībā uz kredītiestādēm, kuras ir nacionālās noregulējuma iestādes pakļautībā, ir jāaskaņo ar Vienotā noregulējuma valdi, līdz ar to tas samazina risku attiecībā uz neatbilstošu lēmumu pieņemšanu saistībā ar noregulējuma un Aizsardzības sistēmas funkciju nošķirtības nodrošināšanu.

Savukārt jebkurš risinājums, kad mikrouzraudzības lēmumi netiek pieņemti koleģiāli lēmējinstīcijā, bet vienpersoniski vai dažiem lēmējinstīcijas locekļiem lēmējinstīcijas vārdā, būtiski paaugstina citus riskus (piemēram, korupcijas risku).

Nodrošinot funkciju nošķirtību attiecībā uz lēmumu pieņemšanas procesu, iespējami vēl vairāki risinājumi, piemēram:

- paredzēt, ka lēmējinstīcijas sēdēs par attiecīgajiem jautājumiem vienmēr piedalās atbildīgās struktūrvienības (vai komitejas) vadītājs;
- paredzēt, ka noteiktu lēmumu veidus (piemēram, individuālus uzraudzības lēmumus) pieņem konkrēta amatpersona vai īpaši izveidota komiteja, kurā iekļauts arī atbildīgais lēmējinstīcijas loceklis.

Atkarībā no izveidotā centrālās bankas pārvaldības modeļa nosakāma tās lēmumu apstrīdēšanas procedūra.

6.5. Pārskatu sniegšana (*accountability*) un pārraudzība (*oversight*)

Jau šobrīd likumā “Par Latvijas Banku” ir noteikts, ka Latvijas Bankas uzraudzību veic Saeima, kas tiek īstenots atbilstoši Saeimas kārtības rullī noteiktajam, kā arī, sadarbojoties ar Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisiju. Papildus minētajam būtu paredzams, ka Latvijas Banka sniedz Saeimai pārskatu par savu darbību. Centrālās bankas pārskatu sniegšana nacionālajam parlamentam atbilst labākajai praksei un tiek īstenota vairākās eiro zonas valstu centrālajās bankās.

⁴ Saskaņā ar ECB un ECBS Statūtu 3.1. punktu pamatuzdevumi, kas jārisina ar ECBS starpniecību, ir definēt un īstenot Savienības monetāro politiku; veikt valūtas operācijas atbilstīgi ES Līguma 219. pantam; turēt un pārvaldīt dalībvalstu oficiālās ārvalstu valūtas rezerves; veicināt norēķinu sistēmu vienmērīgu darbību.

Papildus minētajam pārraudzības elements ir arī jau šobrīd likumā “Par Latvijas Banku” noteiktais, ka Valsts kontrole Latvijas Bankā veic likumības un lietderības revīzijas, kā arī ECB Padomes ieteikti un ES Padomes apstiprināti neatkarīgi ārējie revidenti veic Latvijas Bankas gada finanšu pārskatu revīziju. Šie elementi būtu saglabājami.

Veidojot viena līmeņa pārvaldības sistēmu, būtu nepieciešams izveidot tādu revīzijas (audita) komiteju, kuras sastāvā iekļauti neatkarīgi, ar lēmējinstītūciju un operatīvo darbību nesaistīti eksperti (*non-executives*) un kuras uzdevums būtu pārraudzīt finanšu ziņošanas, audita, iekšējās kontroles un atbildības procesus, tādējādi veicinot efektīvu pārvaldību, kā arī veicināt sadarbību Latvijas Bankas lēmējinstītūcijas, neatkarīgo ārējo revidentu, iekšējā audita un citu vadības locekļu starpā.

7. FKTK pievienošana Latvijas Bankai: finansiālās ietekmes novērtējums

Eiro zonas valstu centrālās bankas un nacionālās kompetentās iestādes īsteno uzdevumus, kas noteikti Eiropas Centrālo banku sistēmas un ECB Statūtos un citos Eiropas Savienības un nacionālajos tiesību aktos. Tā kā gan centrālās bankas, gan kompetentās iestādes var būt iesaistītas līdzīgu funkciju īstenošanā, ir iespējama resursu ekonomija, attiecīgo funkciju īstenojot vienā kompetentā iestādē. FKTK pamatā veic uzraudzības iestādei raksturīgas funkcijas, kā arī iesaistīta atsevišķu funkciju nodrošināšanā, kuras veic arī Latvijas Banka. Latvijas Bankas un FKTK resursi tiek izmantoti šādu būtiskāko pamatfunkciju (saskaņā ar Eurosistēmā izmantoto šo funkciju harmonizēto klasifikatoru) īstenošanai:

Funkcija	Latvijas Banka	FKTK
Monetārās politikas lēmumu sagatavošana, pētījumu veikšana	✓	
Monetārās politikas īstenošana un finanšu ieguldījumu pārvaldīšana	✓	
Statistikas nodrošināšana	✓	✓
Skaidrās naudas apgrozībā nodrošināšana	✓	
Maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmas	✓	✓
Finanšu institūciju uzraudzība ⁵ un finanšu stabilitāte	✓	✓
Starptautiskās attiecības un sadarbība	✓	✓
Konsultēšana ekonomikas jautājumos	✓	
Finanšu pakalpojumu sniegšana	✓	

⁵ Latvijas Banka uzrauga tikai valūtas maiņas komersantus, sk. 1. attēlu.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas uzraudzība	✓	✓
Noregulējuma plānošana un īstenošana un izmaksu no garantiju fondiem nodrošināšana		✓
Kredītu reģistra darbības nodrošināšana	✓	
Sabiedrības izglītošana ekonomikas un finanšu jautājumos	✓	✓

Papildus tam abās iestādēs tiek nodrošinātas vienveidīgas atbalsta funkcijas (piemēram, informācijas sistēmas un to infrastruktūra, komunikācija, finanšu vadība, juridiskie pakalpojumi, iekšējais audits, personāla vadība, risku pārvaldība).

Minēto funkciju izvērtējums liecina, ka FKTK pievienošanas rezultātā Latvijas Bankai sākotnēji (pirmos divus gadus pēc pievienošanas) nav sagaidāms būtisks personāla, finanšu un materiāltehnisko resursu ietaupījums dēļ izmaksām, kas saistītas ar pievienošanas procesu. Savukārt vidējā termiņā (sākot ar trešo gadu pēc pievienošanas, pie esošā abu institūciju funkciju tvēruma/ apjoma) sinerģijas rezultātā iespējams gūt resursu ietaupījumu, t.sk., darbinieku skaita samazinājumu aptuveni 5% apmērā no esošā abu institūciju darbinieku skaita⁶ jeb 30 pilna laika ekvivalentus – galvenokārt statistikas, finanšu institūciju uzraudzības un finanšu stabilitātes, starptautisko attiecību un sadarbības, informācijas sistēmu un to infrastruktūras nodrošināšanas un citu atbalsta funkciju un iekšējo pakalpojumu jomās, kā arī vienotas institūcijas pārvaldībā.

Šāds darbinieku skaita ietaupījums sniedz būtiskāko pienesumu kopējo darbības izmaksu samazinājumā vienas kompetentās iestādes modelī. Otrs būtiskākais faktors, kas ietekmē darbības izmaksas, ir iespēja vidējā termiņā izmantot Latvijas Bankas izmantoto ēku infrastruktūru, atsakoties no esošo FKTK nomāto telpu izmantošanas.

Pievienojot FKTK Latvijas Bankai, prognozēts, ka vidējā termiņā (sākot ar trešo gadu pēc pievienošanas) **kopējie gada darbības izdevumi varētu būt par aptuveni 1.6 milj. eiro jeb 3.4% mazāki**, nekā divu atsevišķu iestāžu izdevumi.

Īstermiņā (divus gadus pēc pievienošanas) **nav sagaidāms darbības izdevumu samazinājums**, jo paredzamas būtiskas vienreizējas FKTK pievienošanas izmaksas, (piemēram, lai ietaupītu uz ēku racionālākas izmantošanas rēķina, Latvijas Bankas telpu pārveides un visu darbavietu nodrošināšanas izmaksas varētu sasniegt 1 milj. eiro).

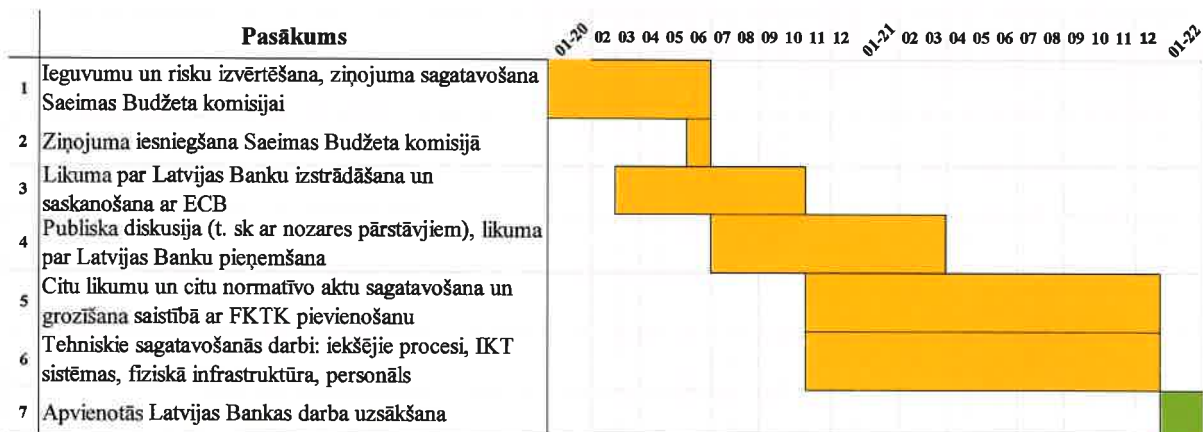
Tādējādi FKTK pievienošana Latvijas Bankai ilgtermiņā dotu iespēju samazināt kopējos abu institūciju funkciju izpildei nepieciešamos darbības izdevumus.

⁶ 2019. gadā Latvijas Banka nodarbināja 465 pilna laika ekvivalentus, FKTK – 164.

8. Provizoriskais FKTK pievienošanas laika plāns

Pievienojot FKTK Latvijas Bankai, nodrošināma Latvijas Bankas un FKTK funkciju nepārtrauktība un uzraudzības funkciju pārmantojamība pārejas periodā, lai izvairītos no iespējamajiem satricinājumiem abu iestāžu darbībā un finanšu un kapitāla tirgū. Tādēļ pārejas procesam ir jānorit izsvērti, plūdeni un atklāti (sk. 2. att.).

2. attēls. FKTK pievienošanas Latvijas Bankai provizoriskais laika plāns

Laika plāns veidots, ievērojot likuma “Par Latvijas Banku” 3. pārejas noteikumā paredzēto, ka Ministru kabinetam līdz 2020. gada 31. oktobrim jāiesniedz Saeimai likumprojekts par Latvijas Banku, kurā paredzēta FKTK pievienošana Latvijas Bankai. Provizoriskajā laika plānā atspoguļoti pievienošanas būtiskākie posmi, kas ir savstarpēji saistīti, līdz ar to, ja kāds no procesa posmiem prasa vairāk laika, nekā sākotnēji paredzēts, atbilstoši laikā nobīdās apvienotās Latvijas Bankas darba uzsākšana.

Jānis Reirs
Finanšu ministrs

Mārtiņš Kazāks
Latvijas Bankas prezidents

Santa Purgaile
FKTK priekšsēdētāja

